

1984/1

Régi hagyomány, hogy az új esztendő küszöbén az emberek és az általuk létrehozott intézmények áttekintik az előző évben megtett utat, számba veszik az eredményeket és hiányosságokat, kijelölik a jövőbeli cselekvés fő irányait. Egy ilyen számvetés tanulságokkal szolgál arra, hogy mit végeztünk jól, hol követtünk el hibákat és milyen feladatok várnak ránk, amelyek megoldásához erőt kell gyűjtünk.

Az újítások és találmányok tekintetében sem térhetünk ki az ilyen számvetés elől, különösen nem olyan időszakban, amely fokozott követelményeket támaszt az e téren dolgozók munkájával szemben.

Általánosságban értékelve az elmúlt esztendőt megállapíthatjuk, hogy eredménydús, jelentős változásokat hozó időszakról veszünk búcsút. Ebben az évben értek be azok a jogszabály-módosítások és gazdasági szabályozóváltozások, amelyek előkészítése az újítók és feltalálók 1982-ben megtartott vállalati tanácskozásain és az V. országos tanácskozáson felmerült javaslatokra épült. Olyan mértékű változásokra került sor az újítási és találmányi tevékenységet érintő jogi szabályozásban és gazdasági szabályozórendszerben, amelyekre korábban hosszú időn keresztül nem volt példa, és amelyek következtében az e területet érintő állami irányító tevékenység, a vállalati szervező munka és az újítók, feltalálók alkotó tevékenysége is új lendületet kapott.

Az alábbiakban ennek az újítási és találmányi „alapot és felépítményt” egyaránt megmozgató változássorozatnak a legalapvetőbb jellemzőit tekinthetjük át.

Melyek fő vonásaikban ezek a változások és azok a körülmények, amelyek között az újítói és feltalálói tevékenység folyik?

Általában szigorúbbá váltak a vállalati gazdálkodás feltételei, amelyek kettős, egyben ellentmondó hatást váltottak ki. Egyrészt a külső erőforrások igénybevételének szűkülő lehetőségei mindinkább a „belső” – ezen belül a szellemi alkotó munka eredményeivel összefüggő – erőforrás-tartalékok fokozott kihasználását kényszerítik a vállalatokra, amelyek folytán a találmányi és újítási tevékenység iránti igény objektíve növekszik. Másrészt viszont a gazdasági környezeti feltételek keményedése, ezen belül a fejlesztési lehetőségek beszűkülése, a felosztható nyereség és a bérfejlesztési lehetőségek csökkenése a vállalatvezetés figyelmét a műszaki fejlesztéssel összefüggő, hosszabb távú feladatokról gyakran a rövidebb távú, a gazdasági „felszínen maradási” és „túlélési” biztosító megoldások felé tereli.

A gazdálkodás általános feltételeinek szigorodásával párhuzamosan a gazdasági szabályozásban számos olyan intézkedést vezettek be, amelyek a szellemi alkotó munkában – és annak keretén belül az újításokban, találmányokban

– rejlő tartalékok fokozott kihasználására ösztönöznek. Ide sorolhatók például a műszaki-fejlesztő vállalatok, a különböző innovációs pénzügyi alapok és felkaroló szervezetek megalakítása, vagy a kisvállalkozási rendszer kifejlesztése.

Jelentős mértékben továbbfejlődtek az újításokra és találmányokra vonatkozó speciális gazdasági szabályozók is. Legalapvetőbb a változás az újítási díjak forrása és elszámolása terén. Ismeretes, hogy korábban szenvedélyes kritikák tárgya volt az a gazdasági szabályozás, amely az újítási díjak forrásaként a részesedési alapot jelölte meg. E rendelkezést sokan úgy értékelték, mint amely az újítók és a kollektívák szembenállását idézte elő, és az alkotótevékenység társadalompszichológiai és érdekeltségi fékjeként működött.

Már az 1982. január 1-vel életbe léptetett szabályozómódosítások is több vonatkozásban kedvezőbb helyzetet teremtettek e téren. Az újításokhoz fűződő egyéni és vállalati érdekeltséget és ösztönzést javította, hogy lehetővé vált az újítási díjaknak a progresszív adómentes részesedési alapról történő fizetése. Ugyancsak előnyösebbé vált az újítási díjak elszámolásának lehetősége a kommunális és közüzemi vállalatoknál.

Még tovább lépett tavaly a szabályozás azzal, hogy kimondta: az újítási díj és az újítással kapcsolatos közreműködői díj forrása 1984. január 1-től a bér vagy az adózott nyereség (osztatlan érdekeltségi alap). És ezzel a folyamat még nem zárult le, a tervezett egyéb szabályozóváltozásokkal összhangban további vizsgálódás folyik annak érdekében, hogy az újítási díjakat a költség terhére fizethessék.

Kedvező fejlődés következett be az újításokat és találmányokat érintő adórendszerben is. Elvi jelentőségű, hogy előtérbe került az adórendszer innováció-ösztönző funkciója. Az újítási és találmányi díjakra vonatkozó jövedelemadó-szabályozás is kedvezőbbé vált (70 000 forintos jövedelemadómentesség, 60 százalékos adóalap-kedvezmény), így az újítók kedvező helyzetének megőrzése mellett jelentősen javult a feltalálók helyzete is.

A nyereségadózárról, a vállalati érdekeltségi alapok képzéséről szóló szabályozás nyereségadó-kedvezményt nyújt a más vállalatok részére átadott újítások és találmányok ellenértékére.

Az újításokkal, találmányokkal kapcsolatos termékeket érintő árképzés is ösztönzőbbé vált. Az árszabályozás egyértelműen kimondja annak lehetőségét, hogy az árképzésnél mind a felmerülő műszaki-fejlesztési költségek, mind pedig az újítás és találmány révén bekövetkező használati-érték-növekedésre alapozott magasabb nyereség érvényesíthető az órában.

Kedvezőbb a feltalálók érdekeltsége a találmányok deviza-árbevételeinek növelésében is, mivel azonos mértékű deviza-visszavásárlási lehetőséget is kaptak a találmányon alapuló termékexport és licenciatadás esetében.

Mindezek a kedvező szabályozóváltozások az általános feltételek változásával együtt abban az irányban hatnak, hogy a vállalatok figyelméül szükségképpen nagyobb mértékben irányul az újítási és találmányi munkára, az ebben rejlő lehetőségek jobb kihasználására.

Je
már
érint
vállc
pedi
dalr
Al
és i
—
telm
mun
jogi
—
taná
mény
lálma
tosító
talál
bejel
a tito
— j
szerin
között
nyozh
— c
újítási
zásarc
és sz
kenysé
tevéke
Jele
mányi
is. A
elsőbb
zététel
galmas
esetek
kiiktato

Az e
szervek
Találma
tést nyu
tékes n
ve vállc
lyamot
ismertet
Szám
sor kerü
pesti új
állítás é
delem c
vidéki r
emelhet
napok”
Zala, Gy
lálmányi
Jelenté
keretébe
szakmai
Megéle
paganda
Jogtanác
böző mű
új jogsze
formálásé
A vállo
se kapcs
érdeklődé
kérdések.

Jelentős változások következtek be az újításokra és találmányokra vonatkozó jogi szabályozásban is. E változások érintik részben az újításokkal és találmányokkal összefüggő vállalati munkát, az újítók és feltalálók helyzetét, részben pedig az Országos Találmányi Hivatal előtt folyó szabadalmi eljárást.

Általánosságban megállapítható, hogy az új szabályok és irányelvek:

- széles körű lehetőséget nyitottak meg a műszaki értelmiség alkotó energiáinak kibontakoztatására, mivel a munkaköri kötelességnek csak a díjazás szempontjából van jogi jelentősége;

- nagyobb ösztönzést, jogvédelmet és jogbiztonságot nyújtanak az újítóknak és feltalálóknak például a hasznos eredmény számításában és a díjkulcs megállapításában, a találmányok javításával díjigényt nem érintő hatásának biztosításával, továbbá annak kimondásával, hogy a szolgálati találmányok feltalálójának bizonyos feltételek mellett önálló bejelentési joga van, valamint azzal, hogy lehetővé teszik a titokban tartott találmányok szabadalmi minősítését;

- jelentős erkölcsi ösztönzést ad az a jogszabály is, amely szerint az egyetem a jelentős szellemi alkotásokért - ezek között találmányokért is - egyetemi doktori címet adományozhat;

- az eddiginél nagyobb szabadságfokot adnak a belső újítási és találmányi ügyintézési rend vállalati szabályozására (például a kisebb jelentőségű újítások tekintetében) és szorosabbra kapcsolják az újítási és találmányi tevékenységet a vállalati tervezési, gazdálkodási és információs tevékenységhez.

Jelentős mértékben továbbfejlődtek az Országos Találmányi Hivatal szabadalmi eljárásaira vonatkozó szabályok is. A találmányi bejelentésekkel kapcsolatos információ az elsőbbségi naptól számított 18 hónap elteltével történő közzététel következtében gyorsabbá, az eljárás egyszerűbbé, rugalmasabbá, az átfutási idő rövidebbé vált. (Például az esetek döntő többségében a meddő „felszólalási holtidő” kiiktatása révén).

Az elmúlt évben nagy lendületet vett az állami irányító szervek újítási és találmányi tevékenysége is. Az Országos Találmányi Hivatal a rendszeresen megszervezett, képesítést nyújtó iparjogvédelmi tanfolyamokon túlmenően az illetékes minisztériumokkal és társadalmi szervezetekkel, illetve vállalatokkal együttműködve számos továbbképző tanfolyamot indított az új jogszabályok és gazdasági szabályozók ismertetése érdekében.

Számos és jelentős újítási és találmányi rendezvényre is sor került tavaly. Közöttük említésre méltó például a budapesti újítási napok rendezvénysorozata, a Licencinform Kiállítás és a Licenciakereskedelem - Innováció - Iparjogvédelem című szimpózium. Különösen örvendetes, hogy több vidéki rendezvény is sikeresnek bizonyult. Ezek közül kiemelhetjük a „Kecskeméti híros napok” és a „Bábolnai napok” újítási és találmányi kiállítását, valamint a Békés, Zala, Győr-Sopron és Somogy megyei SZMT-k újítási és találmányi kiállítását, valamint konferenciáját.

Jelentős esemény, hogy a MTESZ tagegyesülete, a MIE keretében megalakult az Újítók és Feltalálók Köre, mint szakmai információs fórum.

Megélénkült az újítási és találmányi publikációs és propagandatevékenység: az Újítók Lapja cikksorozatai, a Házi Jogtanácsadó kiadványai, a Televízió és a Rádió különböző műsorai, központi és helyi előadások szolgálták az új jogszabályok jobb megértését, a szemlélet megfelelő formálását.

A vállalati újítási és találmányi szabályzatok véglegesítése kapcsán ismételt a műszaki-gazdasági közvélemény érdeklődésének előterébe kerültek az újítási és találmányi kérdések.

Az iparjogvédelem egyéb területei sem maradtak passzívok. Jelentős sikere volt például „A védjegyek tájékoztató funkciója a marketingtevékenységben” című nemzetközi védjegykonferenciának és az I. magyar védjegyszemlének.

Az 1983. év jelentős volt a nemzetközi iparjogvédelmi együttműködés szempontjából is. Ebben az évben ünnepeltük az ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Unió Egylemény - az iparjogvédelem „nemzetközi alkotmánya” - centenáriumát. A jelenlegi nemzetközi feszültség közepette különösen kiemelkedik e megállapodás konstruktív, a békés nemzetközi együttműködés fejlődését előmozdító jelentősége. Nemzetközi iparjogvédelmi kapcsolataink fejlesztése jegyében 1983-ban Magyarország csatlakozik az új növényfajták oltalmára vonatkozó nemzetközi egyezményhez, amely e téren is szélesíti az együttműködést.

Az újítói és feltalálói alkotó munka feltételeinek ismeretett javulása, az ebből eredő környezeti hatások nyilvánvalóan csak egy meghatározott időszak elteltével bontakozhatnak ki, s mutatkozhatnak meg a konkrét eredményekben, mivel a szabályozás több eleme és a vállalati helyi szabályozás is csak 1984-től lép érvénybe.

A felmérések szerint az újítók és feltalálók, a gazdálkodó szervezetek, a szakmai közvélemény kedvezően fogadta a változásokat. Egyes részeredmények az újítások eredményességének (mozgalmi és gazdasági mutatók) 1983. évi javulására utalnak. Egyértelmű a növekedés a szabadalmi bejelentések terén. Az 1981. évi 4025 és az 1982. évi 4245 bejelentéssel szemben tavaly a bejelentések száma 4600 körül alakult. Jelentősen növekedett a szabadalmi bejelentések feldolgozásának (közzététel, megadás) üteme.

Az előttünk álló esztendőben fontos teendő, hogy a jogszabályok helyes vállalati gyakorlattal párosuljanak. Továbbra is fontos a szemléletformálás, az új lehetőségek megismertetése a vállalatokkal és a műszaki értelmiségi rétegekkel, különösen a fiatal szakemberekkel. A találmányi és újítási jogszabályok gyakorlati érvényesülésének elősegítése mellett tovább kell vizsgálni a szervezés, a szabályozás, valamint a társadalmi feltételek továbbfejlesztésének lehetőségeit.

Nagy súlyt kell fektetni arra, hogy az utóbbi években tapasztalt feltalálói aktivitásnak a lendülete ne törjön meg, hanem továbbíveljen. Ehhez különböző eszközeink vannak (például kreativitást ösztönző pályázatok), amelyeket erőteljesebben kell alkalmazni. Fokozni kell azokat a törekvéseket, amelyek arra irányulnak, hogy a feltalálói munka jobban kapcsolódjon a kiemelt fejlesztési programokhoz (többek között a biotechnikai programhoz).

Erőfeszítéseket kell tenni a szabadalmi ügyek átfutási idejének további csökkentésére. Ehhez felhasználjuk a munkaszervezés, az anyagi ösztönzés eszközei mellett a legmodernebb technikai eszközöket, például a szabadalmi ügyek számítógépes nyilvántartását. Fontos teendőink vannak a szabadalmi információs rendszer és különösen a szabadalmi szolgáltatások fejlesztésében.

A szakemberellátás minőségi javítása céljából folyamatban van a felsőfokú iparjogvédelmi szakemberképzés átalakítása második diplomát nyújtó posztgraduális képzéssé.

A vázolt feladatok ellátása során nagymértékben számítunk az újítók, feltalálók, valamint az újítási, találmányi és általában az iparjogvédelmi szakemberek támogatására, mind a gazdálkodó szervezeteknél, mind pedig az állami és társadalmi irányító szerveknél.

Abban a reményben, hogy a múlt évi eredmények 1984-ben még tovább javulnak, az e területen dolgozók számára jó egészséget és sikereket gazdag boldog új évet kívánok.